

МЕТОДИ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто роль методів активного навчання як ефективного інструменту мотивації здобувачів професійної освіти. Проаналізовано сучасні наукові підходи до використання інтерактивних, проектних, проблемно-орієнтованих та ігрових методик у підготовці майбутніх фахівців. Визначено, що активні освітні технології підвищують навчальну залученість, сприяють формуванню внутрішньої мотивації, розвитку професійних і соціальних компетентностей. Підкреслено значення практикоорієнтованих завдань, групової взаємодії та зворотного зв'язку. Обґрунтовано залежність мотиваційного ефекту від педагогічного дизайну занять і методичної майстерності викладача.

Ключові слова: *активне навчання, мотивація здобувачів, професійна освіта, інтерактивні методи, проектне навчання, гейміфікація, компетентнісний підхід, освітні технології.*

Abstract

Examines the role of active learning methods as an effective tool for motivating vocational education learners. Modern scientific approaches to the use of interactive, project-based, problem-oriented, and game-based methods in professional training are analyzed. It is determined that active educational technologies increase student engagement and support the development of intrinsic motivation as well as professional and social competencies. The importance of practice-oriented tasks, group interaction, and feedback is emphasized. The motivational effect is shown to depend on instructional design and the teacher's methodological competence.

Keywords: *active learning, learner motivation, vocational education, interactive methods, project-based learning, gamification, competency-based approach, educational technologies.*

Вступ

Сучасна професійна освіта стикається з потребою підвищення якості підготовки кваліфікованих фахівців, що вимагає не лише оновлення змісту та форм навчання, а й активної мотивації здобувачів до навчальної діяльності. У контексті глобальних змін освітній процес дедалі більше орієнтується на студента як суб'єкта навчання, де активні методи виступають ключовим інструментом стимулювання інтересу та залученості. Активне навчання передбачає використання інтерактивних форм і стратегій (наприклад, проектне навчання, групові дискусії, ігрові технології), що сприяють формуванню не лише професійних компетентностей, а й стійкої мотивації до здобуття знань та саморозвитку. Такий підхід узгоджується з сучасними теоріями мотивації навчальної діяльності, які підкреслюють взаємозв'язок між активністю студента та внутрішньою мотивацією. Зростаюча значущість цих методів у професійній освіті потребує аналізу їхнього впливу на мотиваційні процеси здобувачів.

Результати досліджень

Проведено аналіз наукової літератури: Кобися, А. П., Куцак, Л. В., Шевчук, І. В. (2025); Дехтяр, Ю. М., Рачок, І. В., Трубенко, О. А. (2024); С. Дембіцька і О. Кобилянський (2024); Kuzmenko O. (2023); Рожкова, А. Ю. (2024); Кущенко, І., Базиленко, А. (2025); Мамиченко С. А. (2025); Губарь О. Г., Спіцин В. В., Котяш І. С. (2023); Довбешко М. (2025); Нич О. Б., Кузьменко Ю. О. (2025); Найдюк І. С., Козарь О. П., Рейс Т. Т. (2023).

Дослідження вищезазначених авторів підтверджують, що методи активного навчання істотно впливають на мотивацію здобувачів професійної освіти. Активні стратегії, такі як проектно-орієнтоване навчання, дизайн-думання, гейміфікація та інтерактивні групові завдання, сприяють залученню студентів у процес пізнання, що позитивно корелює з їхньою мотивацією та успішністю.

Зокрема, структуроване застосування активних методик у професійній освіті підвищує інтерес та включеність студентів у навчальну діяльність, а також покращує академічні результати та атмосферу в класі.

Аналіз шляхів підвищення мотивації показує, що інтерактивні методи значно посилюють самостійність здобувачів. Застосування інтерактивних ситуацій, регулярний зворотний зв'язок і підтримка викладачів сприяють мотиваційному підсиленню та активізації навчальної діяльності, особливо в умовах дистанційного або змішаного навчання.

Підтримка мотивації здобувачів також значною мірою пов'язана з активною взаємодією всіх учасників освітнього процесу. Веб-конференції, онлайн-дискусії, групові проекти та інші інтерактивні інструменти сприяють підвищенню інтересу студентів до професійної освіти, створюючи середовище для творчої діяльності та соціальної взаємодії.

При цьому в сучасній літературі мотивація розглядається не лише як реакція на зовнішні стимули, але й як складний психологічний процес, що формується внаслідок інтеграції особистісних, педагогічних і професійних чинників. Мотивація до навчання залежить від внутрішніх цінностей, професійних орієнтирів та соціально-психологічних умов, що може бути посилено через активні навчальні практики, які забезпечують автономію, компетентність і соціальну взаємодію студентів.

Дослідження демонструють, що активні методи, такі як проблемне навчання, рольові ігри й кейс-методи, розвивають критичне мислення та професійні навички, що підсилює мотивацію до навчальної діяльності, оскільки студенти бачать практичне застосування здобутих знань. Наприклад, інтерактивні групові заняття сприяють формуванню командних навичок і підвищують відповідальність за результат, що, у свою чергу, пов'язано з сильнішою внутрішньою мотивацією здобувачів.

Показово, що активні методи також можуть знижувати академічний ризик серед студентів із різними рівнями підготовки: активні форми навчання забезпечують більше можливостей для самовираження й індивідуального підходу, що позитивно впливає на мотивацію навіть тих, хто до традиційних методів навчання демонстрував низьку залученість. Це узгоджується із загальними результатами досліджень про переваги активного навчання над пасивними формами лекційної роботи.

Разом з тим, ефективність активних підходів залежить від уміння викладача адаптувати їх під конкретні цілі й потреби здобувачів. Комбінація різних технік (групові проекти, дискусії, реальні кейси) сприяє глибшому розумінню змісту й стимулює прагнення студентів до самостійної діяльності, оскільки вони можуть бачити безпосередній зв'язок між навчальними задачами та професійною практикою.

Висновки

Отже, цифровізація професійної освіти виступає потужним фактором підвищення якості підготовки фахівців у закладах вищої освіти, що забезпечує доступність ресурсів, гнучкість навчання та формування компетентностей майбутніх спеціалістів. Однак її ефективна реалізація потребує комплексного підходу, включаючи розвиток цифрової компетентності викладачів, модернізацію навчальних програм, інфраструктурну підтримку та заходи щодо подолання цифрової нерівності. Ці умови є необхідними для забезпечення високого рівня професійної підготовки й конкурентоспроможності випускників у сучасному цифровому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Кобися, А. П., Куцак, Л. В., & Шевчук, І. В. (2025). Інтерактивні технології віртуальної реальності для підвищення мотивації здобувачів освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (16). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14961960>
- Дехтяр, Ю. М., Рачок, І. В., & Трубенко, О. А. (2024). Моделювання ефективної системи мотивації для підвищення академічної успішності здобувачів вищої медичної освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (11). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14005293>
- С. Дембіцька і О. Кобилянський, «Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з професійної освіти засобами цифрових технологій», ПедБез, вип. 8, вип. 1-2, с. 1–7, Бер 2024. URL: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2023-8-1-001-007>

Kuzmenko O., Kobylanskyi O., Dembitska S. Innovative tools for developing professional culture of future technical specialists. *Health and Safety Pedagogy*. 2023. Vol. 7, no. 1-2. P. 01–07. URL: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-001-007>.

Дембіцька С. В., Кузьменко О. С. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОТИВАЦІЇ СТЕЙКХОЛДЕРІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: КОГНІТИВНИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ ТА ПОВЕДІНКОВИЙ ВИМІРИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ. *Наукові записки. Серія: Проблеми природничо-математичної, технологічної та професійної освіти*. 2025. № 2. С. 35–46. URL: <https://doi.org/10.32782/cusu-pmtp-2025-2-4>.

Рожкова, А. Ю. (2024). Аналіз шляхів підвищення мотивації і самостійності здобувачів освіти у освітньому процесі в умовах дистанційного навчання. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (9). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13662727>

Кущенко І., Базиленко А. Навчальна дисципліна «Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)» як інструмент розвитку освітньої автономії здобувачів освіти закладів фахової передвищої та вищої освіти. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*. 2025. Т. 29, № 1. С. 162–172. URL: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-1-162-172>

Mamychenko S. Main directions of forming professional motivation in future managers during professional training. *Pedagogical sciences reality and perspectives*. 2025. No. 103. P. 84–87. URL: <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series5.2025.103.16>

Губарь, О. Г., Спіцин, В. В., & Котяш, І. С. (2023). Вплив використання інтерактивних технологій на якість навчання майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, (26). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/830>

DOVBESHKO M. USE OF DIGITAL TOOLS AND PLATFORMS IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS OF VOCATIONAL EDUCATION STUDENTS. *Humanities science current issues*. 2025. Vol. 1, no. 86. P. 351–356. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-1-52>

Нич, О. Б., & Кузьменко, Ю. О. (2025). Особливості використання інтерактивних методик у викладанні англійської мови для здобувачів вищої освіти. *Академічні візії*, (44). <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1911>

Найдюк, І. С., Козарь, О. П., & Рейс, Т. Т. (2023). Роль інтерактивних методів навчання в процесі розвитку міжнародної STEAM-діяльності. *Академічні візії*, (23). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/582>

Комар Владислав Ігорович – аспірант кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Maxbeseda@gmail.com

Vladyslav I. Komar – Postgraduate Student, Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Maxbeseda@gmail.com